

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

ЗАСКАЛКІНА Оксана Михайлівна

УДК 351.82

**МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ
ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ**

25.00.02 – механізми державного управління

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління

ХАРКІВ – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Харківському регіональному інституті державного управління Національної академії державного управління при Президентові України.

Науковий керівник – доктор наук з державного управління, професор
Латинін Микола Анатолійович,
Харківський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України,
завідувач кафедри економічної політики та менеджменту.

Офіційні опоненти: доктор наук з державного управління, професор
СИЧЕНКО Віктор Володимирович,
Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет, завідувач кафедри менеджменту організацій, заслужений працівник освіти України;

кандидат наук з державного управління, доцент
ЗАСТРОЖНИКОВА Ірина Володимирівна,
Мелітопольський відокремлений підрозділ Запорізького інституту економіки та інформаційних технологій у м. Мелітополі,
завідувач кафедри економіки, фінансів та обліку і аудиту.

Захист відбудеться «31» січня 2018 р. о 13.00 на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.858.01 Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України за адресою: 61001, м. Харків, просп. Московський, 75, зал засідань (1-й поверх).

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України за адресою: 61001, м. Харків, просп. Московський, 75.

Автореферат розісланий «29» грудня 2017 р.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

А. О. Кузнецов

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Інституціональне середовище в аграрному секторі економіки України знаходиться на етапі свого становлення, виступаючи індикатором реалізації загальнонаціональної стратегії перетворень. Тому особливим завданням учених-управлінців є теоретичне обґрунтування нових концептуальних підходів до цих процесів, розроблених відповідно до міжнародних стандартів з урахуванням світових тенденцій розвитку сільських територій.

Фактором гальмування останнім часом виступають проблемні питання зі створення сприятливих інституціональних умов для ефективного аграрного господарювання, які перешкоджають подальшій трансформації інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України. Практика застосування механізмів державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки доводить, що, зважаючи на досить розгалужене законодавство в зазначеній сфері, є необхідність в удосконаленні системи правового забезпечення як основи функціонування цих механізмів. Відсутність в управлінців комплексного бачення взаємодії органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо розвитку місцевого інституціонального середовища знижує продуктивність аграрного сектора в цілому. Особливості економічної диференціації стають причиною недосконалостей державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України. Осучаснення регуляторних механізмів та широке запровадження їх відкриває шляхи для прискореного розвитку країни та її економічної системи в довгостроковій перспективі.

Вагомий внесок у розвиток інституціонального підходу до розроблення закономірностей функціонування національних економічних систем був здійснений такими зарубіжними вченими, як Т. Веблен, С. Девіс, Дж. Кларк, Дж. Коммонс, Р. Коуз, У. Мітчелл, Д. Норд, Дж. Окслей, Дж. Стігліц, О. Вільямсон, Е. Фуруботн та ін.

Серед вітчизняних вчених, які плідно займаються дослідженням проблем державного управління як у теоретичному, так і в прикладному плані, найбільш відомі: О. Ю. Амосов, В. Д. Бакуменко, В. О. Воротін, А. О. Дегтяр, Д. В. Карамішев, В. Д. Князев, Ю. В. Ковбасюк, В. В. Корженко, М. Х. Корецький, Ю. О. Куц, В. В. Мамонова, В. М. Мартиненко, В. В. Сиченко та ін.

Проблеми забезпечення розвитку інституціонального середовища шляхом здійснення ефективної державної аграрної політики досліджувались багатьма науковцями як у теоретичному, так і у прикладному плані. Їм присвячено роботи дослідників: О. М. Бородіної, Л. М. Васільєвої, М. В. Дубініної, І. В. Застрожнікової, М. А. Латиніна, Т. С. Лозинської, С. В. Майстра, М. Й. Маліка, Д. А. Міщенко, Г. П. Пасемко, Н. В. Статівки, Ю. О. Ульяновченка та ін.

Комплексне дослідження механізмів державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки потребує подальшого поглиблення на основі обґрунтування напрямів їхнього

вдосконалення з позицій системного підходу. Саме тому питання підвищення дієвості цих механізмів сьогодні є надзвичайно актуальними для сучасної практики державного управління.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано в рамках науково-дослідної роботи кафедри економічної політики та менеджменту Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України за науковою темою: «Механізми державного регулювання інноваційного розвитку галузей економіки в умовах глобалізації» (номер державної реєстрації 0112U001162). Роль здобувача полягає в обґрунтуванні рекомендацій з удосконалення механізмів державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є обґрунтування теоретичних положень та розроблення практичних рекомендацій стосовно вдосконалення механізмів державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України.

Для досягнення поставленої мети було визначено та вирішувалося такі наукові завдання дослідження:

- узагальнити теоретичні підходи до визначення змісту інституціонального середовища в аграрному секторі економіки як об'єкта державного регулювання;
- систематизувати наявні інституціональні перетворення в аграрному секторі економіки сучасної України;
- охарактеризувати сучасний стан функціонування механізмів державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України;
- розробити концептуальні положення стратегії розвитку інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України;
- сформулювати практичні рекомендації з інституціонального забезпечення відтворювального потенціалу аграрного сектора економіки України;
- обґрунтувати теоретичні положення, що розкривають особливості формування комплексного механізму державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки.

Об'єктом дослідження є державне регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки.

Предметом дослідження є механізми державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України.

Методи дослідження. Теоретико-методологічну основу дисертаційної роботи становлять загальнонаукові прийоми досліджень і спеціальні методи, що ґрунтуються на сучасних наукових засадах. У роботі використано історичний та логічний методи – у дослідженні теоретичних засад державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки. Виходячи з принципів діалектики, розкрито суперечності, які виконують роль рушійної сили державного регулювання інституціонального середовища в аграрному

секторі економіки. За допомогою абстрактно-логічного методу, зокрема прийомів аналогії і порівняння, індукції, дедукції, шляхом теоретичних узагальнень уточнено зміст понять «механізм державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки» та «інституціональне середовище в аграрному секторі економіки», сформульовано загальні висновки та висновки до розділів. Під час вивчення сучасного стану функціонування механізмів використано методи системного та порівняльного аналізу, а для оцінювання динаміки, структури й дієвості механізмів державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки – методи формалізації і статистичний, зокрема, такі його прийоми, як графічний, порівняльний та розрахунково-конструктивний прислужилися під час визначення напрямів удосконалення механізмів державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки.

Інформаційними джерелами дисертаційного дослідження стали закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, нормативно-правові акти центральних органів виконавчої влади, документи зі стратегічних програм розвитку, офіційні матеріали Державної служби статистики України, дані міжнародних науково-аналітичних установ, монографії, статті вітчизняних і зарубіжних вчених та особисті напрацювання здобувача.

Наукова новизна одержаних результатів зумовлена тим, що в роботі досліджено конкретне науково-прикладне завдання щодо теоретико-методичного забезпечення державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України та запропоновано відповідні наукові положення, підходи й рекомендації щодо їхнього практичного впровадження в діяльність органів виконавчої влади України. У межах реалізації дисертаційного дослідження одержано результати, що відрізняються науковою новизною й виносяться на захист, а саме:

уперше:

– розроблено концептуальні положення стратегії розвитку інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України, що включає бачення майбутнього, місію, стратегічну мету, систему стратегічних напрямів та операційних цілей їхнього досягнення, види забезпечення (науково-методичне, нормативно-правове, організаційно-економічне, технологічно-інформаційне, кадрове), етапи реалізації (інноваційно-інфраструктурний, інтегративний, трансформаційний) та детермінанти подальших інституціональних перетворень задля забезпечення відтворювального потенціалу галузі як результату ефективних дій органів публічної влади;

удосконалено:

– систематизацію інституціональних перетворень в аграрному секторі економіки України шляхом виокремлення етапів розвитку інституціонального середовища: перший етап – формування ринкового інституціонального середовища в аграрному секторі економіки (1990–1999 рр.); другий – становлення нових форм інституціонального середовища в аграрному секторі економіки (2000–2007 рр.);

третій – створення умов довгострокового розвитку інституціонального середовища в аграрному секторі економіки (2008–2015 рр.); четвертий (2016 р. – т. ч.) – інтеграція інституціонального середовища в аграрному секторі економіки в міжнародний простір;

– класифікацію нормативно-правових актів шляхом їхнього групування за ознакою законодавчої регульованості функціонування ринкових інститутів (ціноутворення, власності, виробництва, землекористування, інвестування, інновацій, інфраструктури та сталого розвитку сільських територій), що дозволило впорядкувати чинне законодавство та виявити його недосконалість: фрагментарне відображення засад функціонування складових інституціонального середовища в аграрному секторі економіки; необхідність модернізації та оновлення низки документів; відсутність спеціального нормативно-правового акта з питань реалізації пріоритетних напрямів державної політики у даній сфері тощо;

– теоретичні положення, що розкривають особливості формування комплексного механізму державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки як сукупності інтегрованих елементів (правового, економічного, адміністративного, соціального та інформаційного функціональних механізмів та їхніх складових), які забезпечують довгостроковий розвиток галузі через реалізацію інтересів усіх зацікавлених сторін та ефективну взаємодію між учасниками інституціонального середовища;

дістали подальшого розвитку:

– методичні підходи до вдосконалення бізнес-партнерства як основи інституціонального забезпечення відтворювального потенціалу аграрного сектора економіки, що полягає у зростанні рівня довіри та порозуміння між учасниками інституціонального середовища; формування ідеології консолідованої відповідальності його учасників та створення сприятливих умов для його розвитку за допомогою використання переваг логістичного підходу, управління трансакційними витратами, розвитку аграрної науки і освіти та безперервного моніторингу;

– визначення структурних рівнів інституціонального середовища в аграрному секторі економіки (галузевого, територіального, технологічного, інфраструктурного та демографічного), що дозволяють ідентифікувати ступінь стійкості системоутворювальних зв'язків між учасниками інституціонального середовища, комплексно виявити проблеми, що є перешкодою на шляху до забезпечення стабільності та збалансованості агросистеми;

– уточнення змісту понять: «механізм державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки» – як упорядкованої сукупності функцій, методів та інструментів державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки і взаємозв'язків між ними, що ґрунтуються на встановлених принципах для досягнення визначеної мети; «інституціональне середовище в аграрному секторі економіки» – як сукупності формальних і неформальних інститутів та інституцій, що забезпечують ефективну взаємодію господарських суб'єктів галузі на визначеній території.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що розроблені дисертантом теоретичні положення в сукупності становлять методичну основу конкретних пропозицій для упровадження в державно-управлінську практику. Науково обґрунтовані рекомендації з удосконалення механізмів державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки дають змогу широко використовувати їхні результати на сучасному етапі розвитку України.

Рекомендації з удосконалення механізмів державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки використовуються департаментом економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної адміністрації (довідка № 04-23/415 від 13 лютого 2017 р.).

Методичні підходи до вдосконалення бізнес-партнерства як основи інституціонального забезпечення відтворювального потенціалу аграрного сектора економіки були прийняті до розгляду та упровадження департаментом агропромислового розвитку Полтавської обласної державної адміністрації (довідка № 01-14/10 від 15 лютого 2017 р.).

Науково-практичні результати дисертаційного дослідження знайшли своє відображення в діяльності Лозівської районної державної адміністрації Харківської області (довідка № 02-53/443 від 20 лютого 2017 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою роботою автора. Усі результати отримані безпосередньо здобувачем і відображені в опублікованих ним працях. У дисертації не використовуються ідеї та розробки, що належать співавторам, спільно з якими було опубліковано окремі наукові праці.

Апробація результатів дисертації. Результати дисертаційного дослідження оприлюднено на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, конгресах, форумах, під час «круглих столів», зокрема на таких заходах: «Молода наука України. Перспективи та пріоритети розвитку» (м. Київ, 2014 р.); «Публічне управління: стратегія реформ 2020» (м. Харків, 2015 р.); «Державна економічна політика регіонального розвитку» (м. Харків, 2015 р.); Літня школа молодих учених у галузі науки «Публічне управління» (м. Одеса, 2015–2016 рр.); «Формування ефективних механізмів державного управління та менеджменту в умовах сучасної економіки: теорія і практика» (м. Запоріжжя, 2015 р.); «Публічне управління XXI ст.: форсайтінг успіху» (м. Харків, 2016 р.); «Актуальні проблеми розвитку управлінських систем: досвід, тенденції, перспективи» (м. Харків, 2016 р.); «Становлення публічного адміністрування в Україні» (м. Дніпро, 2016 р.).

Публікації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження викладено в 16 наукових працях, у тому числі у 6 статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях з державного управління, 1 статті, що розміщена в закордонному виданні, та 9 тезах доповідей у збірниках матеріалів науково-практичних заходів.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Загальний обсяг дисертації становить 231 сторінку, з яких 197 сторінок – основний текст. Робота містить 15 рисунків (на 12) та 17 таблиць (на 14 сторінках). Список використаних джерел з 218 найменувань розміщено на 23 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, розкрито сутність наукової проблеми, сформульовано мету, основні завдання, об'єкт і предмет дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення одержаних результатів, наведено дані про апробацію та публікацію цих результатів.

У першому розділі – *«Теоретичні засади механізмів державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки»* – узагальнено теоретичні підходи до визначення сутності і змісту інституціонального середовища в аграрному секторі економіки як об'єкта державного регулювання, розкрито зміст та визначено структуру механізмів державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки, висвітлено інституціональний підхід до державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки за кордоном.

Окреслено сутність інституціоналізму, що полягає в пошуку шляхів оптимальної реалізації суспільних економічних інтересів та раціональних меж реалізації інтересів усіх суб'єктів економічної системи. Висвітлено об'єктивні причини державного впливу на аграрний сектор: природно-кліматичні чинники, нестійкість цін на сільськогосподарську продукцію, низький ступінь концентрації сільськогосподарського виробництва, необхідність розвитку агропромислової та соціальної інфраструктури, їхня екологізація. З'ясовано сутність понять «аграрний сектор економіки», «інституціональне середовище», «інституціональне середовище в аграрному секторі економіки», визначено їхні складові та характерні особливості. Уточнено визначення інституціонального середовища в аграрному секторі економіки як сукупності формальних і неформальних інститутів та інституцій, що забезпечують ефективну взаємодію господарських суб'єктів галузі на визначеній території. Названо складові інституціонального середовища аграрного сектора економіки: формальні та неформальні інститути та інституції. Висвітлено принципи його формування, функції, учасників та їхню роль. Визначено детермінанти формування сприятливого інституціонального середовища в аграрному секторі економіки.

Окреслено режими державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки з притаманними їм особливостями: нерегульований, максимально регульований і помірно регульований. Розкрито категорії: «державне регулювання», «механізм», «механізм державного регулювання», «механізм державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки». Запропоновано уточнене визначення механізму державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки як упорядкованої сукупності функцій, методів та

інструментів державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки і взаємозв'язків між ними, що ґрунтуються на встановлених принципах для досягнення визначеної мети.

Виокремлено правовий, економічний, адміністративний, соціальний та інформаційний функціональні механізми як невід'ємну складову державного регулювання інституціонального середовища. Визначено їхні складники: мету, цілі, принципи, функції, форми, методи та інструменти, об'єкт та суб'єкт управлінського впливу (рис. 1). Окреслено критерії ефективності державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки.

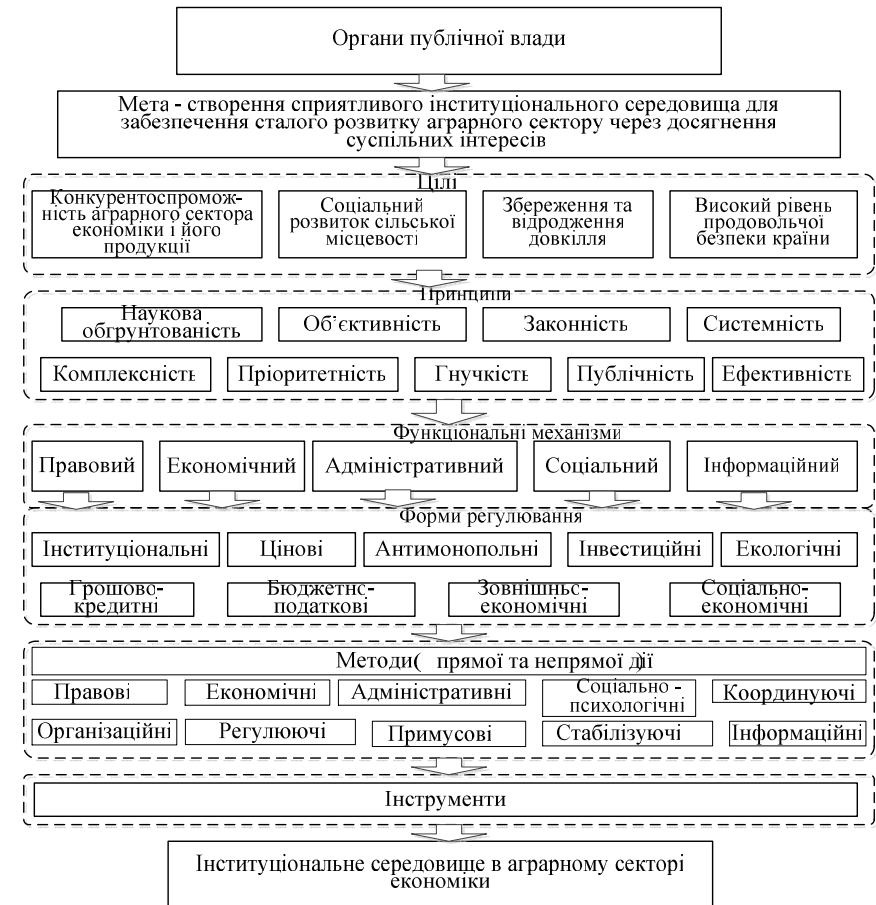

Рис. 1. Структура державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки

Розкрито зміст інституціонального підходу до державного регулювання аграрного сектора економіки за кордоном.

Визначено загальні риси державного регулювання аграрного сектора економіки за кордоном: дотації та субсидії для суб'єктів аграрного сектора; сприяння розширенню ємності національного аграрного ринку і стимулювання експорту аграрної продукції на світовий ринок; цінове регулювання та квотування виробництва певних видів сільськогосподарської продукції; податкове регулювання; кредитна підтримка через механізм здешевлення відсотків і відстрочення платежів основної суми заборгованості; державне фінансування найважливіших програм розвитку аграрного сектора; інвестиційна політика щодо придбання інноваційних засобів виробництва для сільського господарства; використання переваг державно-приватного партнерства та надання державних грантів для підтримки молодих товаровиробників; надання допомоги малозабезпеченим верствам населення задля стимулювання підвищення загального рівня доходів; сприяння всебічному розвитку аграрної науки. Інституціональний підхід до державного регулювання аграрного сектора економіки полягає у створенні сприятливого інституціонального середовища, що покликане максимально врахувати та реалізовувати інтереси всіх учасників і забезпечує конкурентоспроможність галузі.

У другому розділі – *«Функціонування механізмів державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України: сучасний стан»* – проаналізовано особливості інституціональних перетворень в аграрному секторі економіки України, розглянуто економічну диференціацію як основу інституціонального середовища в аграрному секторі України, охарактеризовано сучасний стан механізмів державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки.

Проаналізовано процес інституціональних перетворень в аграрному секторі економіки України. Запропоновано таку періодизацію (етапи) інституціональних змін у незалежній Українській державі: формування ринкового інституціонального середовища в аграрному секторі економіки (1990–1999 рр.); становлення нових форм інституціонального середовища в аграрному секторі економіки (2000–2007 рр.); створення умов довгострокового розвитку інституціонального середовища в аграрному секторі економіки (2008–2015 рр.); інтеграція інституціонального середовища в аграрному секторі економіки в міжнародний простір (починаючи з 2016 р.). Наголошено, що на сучасному етапі розвитку країни вирішення потребують проблемні питання, що стосуються створення сприятливих інституціональних умов для ефективного аграрного господарювання і що стоять нині на перешкоді подальшій трансформації інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України, серед яких виокремлено: недостатнє приділення уваги розвитку інституту відносин власності щодо ефективного поєднання її різноманітних форм у сільському господарстві; необхідність зміни інститутів рентних та орендних відносин; недовершеність функціонування інститутів ринку ресурсів

для села (землі, капіталу, праці); важливість розвитку інституту підприємництва тощо. З'ясовано, що високий ступінь невизначеності перешкоджає укладанню довгострокових договорів між учасниками інституціонального середовища, позбавляє їх інвестиційної зацікавленості.

Досліджено економічну диференціацію як основу інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України. Проаналізовано структуру аграрних підприємств за організаційно-правовими формами господарювання протягом 2000–2016 рр. Виявлено зменшення їхньої загальної кількості на 8 тис., зокрема: фермерських господарств на 1,2 тис. – з 42,5 тис. у 2005 р. до 33,6 тис. господарств у 2016 р.; державних підприємств – з 385 у 2000 р. до 222 у 2016 р.; кооперативів – із 3 136 у 2000 р. до 738 у 2016 р. При цьому в аграрних підприємствах у 2016 р. було зосереджено 20 746,9 тис. га сільськогосподарських угідь, що становить 48,5 % усіх сільгоспугідь України. При цьому господарськими товариствами використовувалося 50,3 % цих угідь, фермерськими господарствами – 20,1, приватними підприємствами – 20,4, виробничими кооперативами – 3,8, державними підприємствами – 4,7, підприємствами інших форм господарювання – 0,7 %.

Підприємства аграрного сектора економіки України характеризуються низькими показниками рентабельності виробництва сільськогосподарської продукції.

Найменш ефективною організаційно-правовою формою господарювання в галузі протягом 2010–2016 рр. є державні підприємства, що пов'язано зі специфікою ведення економічної (у тому числі й науково-дослідної) діяльності, постсоціалістичним минулим та застарілими підходами до планування й управління; найменш вдалим для сільського господарства виявився 2013 р. з огляду на воєнно-політичні події в країні. Однак відносно стабільний рівень рентабельності показують фермерські господарства (24,5 % у 2011 р. та 29,8 % у 2016 р.) і господарські товариства (на рівні 19–26 %). Зокрема, рівень рентабельності продукції рослинництва у 2016 р. порівняно з 2010 р. зріс на 9 % у кооперативах, на 12 % – у господарських товариствах, у приватних та державних підприємствах спостерігалось зростання на рівні близько 6 %. Така динаміка є позитивною, проте ще не є задовільною для суб'єктів господарювання цієї спеціалізації. Більш проблемною є ситуація, що складається в галузі тваринництва за майже всіма організаційно-правовими нормами господарювання.

Запропоновано виокремлення структурних зрізів інституціонального середовища: галузевого, територіального, технологічного, інфраструктурного та демографічного, що дозволяють визначити рівень і характер взаємодії між учасниками та, відповідно, з'ясувати необхідний набір інструментів державного регулювання (рис. 2).

Ідентифіковано, що низький рівень інституціонального забезпечення розвитку відтворювального потенціалу аграрного сектора через господарську роз'єднаність економічних агентів призводить до зниження синергетичного ефекту від їхньої співпраці; деформація взаємодії між великими та дрібними

виробниками аграрної продукції, незахищеність інтересів останніх, що спричиняє недосконалість вітчизняного конкурентного середовища та знижує їхню мотивацію до здійснення економічної діяльності; недостатнє використання потенціалу сільськогосподарського корпоративного сектора господарювання, у результаті чого приділяється значно меншої уваги розбудові галузевої інфраструктури; неефективність державного впливу на механізми управління трансакційними витратами як на мікро-, так і на макрорівні, що спричиняє формування тіньового аграрного сектора; відсутність комплексного бачення взаємодії органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо розвитку місцевого інституціонального середовища, що знижує продуктивність аграрного сектора в цілому, тощо.

Рис. 2. Структурні зрізи інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України

Проведено оцінювання механізмів державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки: правового, економічного, адміністративного, соціального та інформаційного.

Запропоновано класифікацію нормативно-правових актів шляхом їхнього групування за ознакою законодавчої регульованості функціонування ринкових інститутів (ціноутворення, власності, виробництва, землекористування, інвестування, інновацій, інфраструктури та сталого розвитку сільських територій).

Встановлено, що функціонування механізмів державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки має низку недоліків (що існують традиційно, виникли у процесі інституціональних перетворень, викликані несприятливими макроекономічними умовами та зумовлені регіональними особливостями), успішне усунення яких має сприяти підвищенню ефективності цих механізмів.

Фрагментарність державної аграрної політики, відсутність комплексного державного регулювання інституціонального середовища галузі, недосконалий перерозподіл та нераціональне використання державних коштів не сприяють організації злагодженої роботи органів публічної влади. Виникають проблеми з виконанням ними таких функцій, як формування інституціонального середовища, ринкової інфраструктури, соціальний розвиток села, монополізація ринку, організація кадрового і наукового забезпечення сільськогосподарської діяльності.

Доведено, що необхідним є пошук таких інструментів і механізмів, які зможуть забезпечити комплексний підхід до вирішення проблем, що існують.

У третьому розділі – *«Перспективи розвитку механізмів державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України»* – обґрунтовано теоретичні положення, що розкривають особливості формування комплексного механізму державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки; сформуовано практичні рекомендації щодо інституціонального забезпечення відтворювального потенціалу аграрного сектора економіки України; розроблено концептуальні положення стратегії розвитку інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України.

Визначено стратегічні орієнтири розвитку інституціонального середовища в аграрному секторі економіки. Запропоновано концепцію розвитку інституціонального середовища в аграрному секторі економіки, спрямовану на формування ефективного інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України, учасники якого здатні задовольнити потреби ринку, сприяти розвитку сільської місцевості, а також домагатись реалізації власних економічних інтересів із дотриманням соціальної відповідальності перед громадою. Наголошено, що розроблення та подальша реалізація такого документа сприятиме забезпеченню конкурентоспроможності галузі в довгостроковій перспективі. Розглянуто етапи формування концепції розвитку інституціонального середовища в аграрному секторі економіки. Визначено пріоритетні напрями розвитку інституціонального середовища в аграрному секторі економіки. Сформульовано бачення майбутнього, місію розвитку інституціонального середовища в аграрному секторі економіки. Визначено стратегічну мету та стратегічні напрями, що сприятимуть удосконаленню та зміцненню інституціонального середовища галузі. Висвітлено етапи реалізації запропонованої концепції – інноваційно-інфраструктурний, інтегративний та трансформаційний. Визначено види забезпечення реалізації концепції: науково-методичне, нормативно-правове, організаційно-економічне, технологічно-інформаційне та кадрове. Ідентифіковано детермінанти подальших інституціональних перетворень для забезпечення відтворювального потенціалу аграрного сектора економіки (рис. 3).

Наголошено на необхідності встановлення стійких взаємовідносин між учасниками інституціонального середовища, удосконалення функціонування логістичних систем та розвитку інтеграційних процесів. Розглянуто складові

удосконалення управління транзакційними витратами в аграрному секторі економіки.

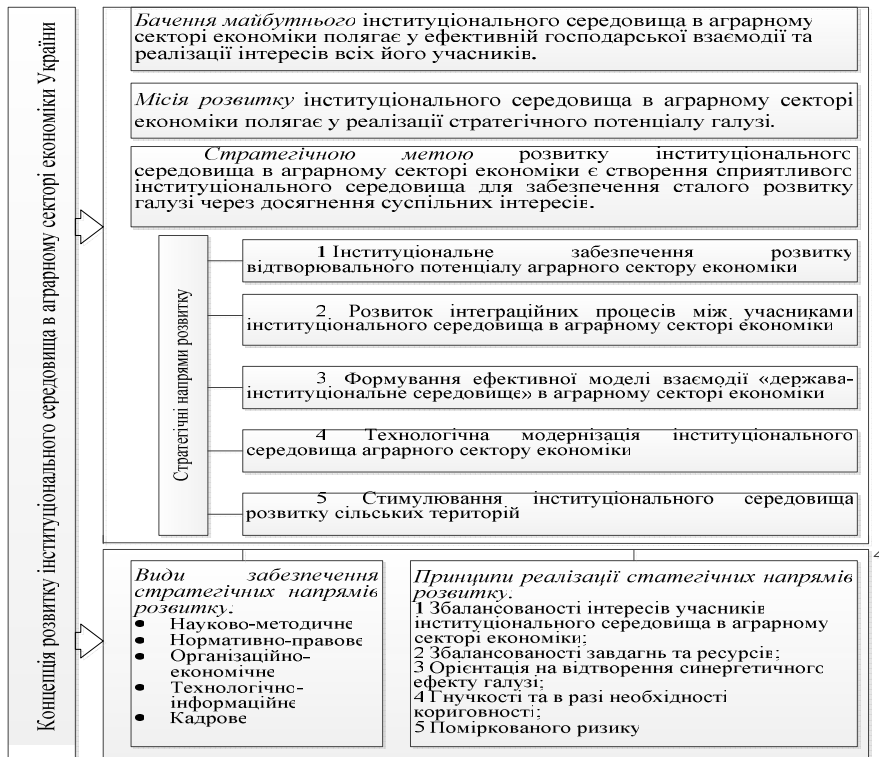

Рис. 3. Концепція розвитку інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України

Запропоновано методичні підходи: до вдосконалення бізнес-партнерства як основи інституціонального забезпечення відтворювального потенціалу аграрного сектора економіки, що полягає у зростанні рівня довіри та порозуміння між учасниками інституціонального середовища; формування ідеології консолідованої відповідальності його учасників та створення сприятливих умов для його розвитку за допомогою використання переваг логістичного підходу, управління транзакційними витратами, розвитку аграрної науки і освіти та безперервного моніторингу. Наголошено, що результатами таких удосконалень є забезпечення синергетичного ефекту від співпраці учасників інституціонального середовища.

Сформовано комплексний механізм державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України.

Наголошено, що він складається з інтегрованих елементів – правового, економічного, адміністративного, соціального та інформаційного механізмів та їхніх елементів. Сформульовано практичні рекомендації з удосконалення функціональних механізмів державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України. Визначено індикатори дієвості комплексного механізму державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки, що полягають у реалізації інтересів усіх зацікавлених сторін та ефективній взаємодії між учасниками інституціонального середовища.

Розроблено напрями вдосконалення інституціонального забезпечення розвитку відтворювального потенціалу аграрного сектора економіки

Зазначено, що дієвість запропонованого комплексного механізму як складової державної аграрної політики сприятиме: розвитку агропідприємництва, підвищенню рівня його рентабельності; відкритому доступу та залученню бізнесу до розвитку аграрної освіти і науки; зниженню рівня безробіття, підвищенню рівня життя та доступу сільського населення до отримання соціальних послуг; екологізації агровиробництва тощо. Наголошено, що відповідні дії сприятимуть сталому розвитку сільських територій.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі вирішено конкретне науково-практичне завдання, що полягає в теоретичному обґрунтуванні та розробленні практичних рекомендацій з удосконалення механізмів державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України. Отримані у процесі дослідження результати дозволяють сформулювати такі положення, висновки та рекомендації:

1. Узагальнено теоретичні підходи до визначення інституціонального середовища в аграрному секторі економіки як об'єкта державного регулювання. Уточнено визначення інституціонального середовища в аграрному секторі економіки як сукупності формальних і неформальних інститутів та інституцій, що забезпечують ефективну взаємодію господарських суб'єктів галузі на визначеній території. Визначено складові інституціонального середовища аграрного сектора економіки: формальні й неформальні інститути та інституції. Висвітлено принципи його формування, функції, учасників та їхню роль. Запропоновано уточнене визначення механізму державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки як упорядкованої сукупності функцій, методів та інструментів державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки і взаємозв'язків між ними, що ґрунтуються на встановлених принципах для досягнення визначеної мети. Виокремлено правовий, економічний, адміністративний, соціальний та інформаційний функціональні механізми як невід'ємну складову державного регулювання інституціонального середовища. Висвітлено інституціональний підхід до

державного регулювання аграрного сектора економіки за кордоном, який полягає у створенні сприятливого інституціонального середовища, що покликане максимально врахувати та реалізовувати інтереси всіх учасників і забезпечує конкурентоспроможність галузі.

2. Систематизовано інституціональні перетворення в аграрному секторі економіки України. Запропоновано систематизацію інституціональних перетворень в аграрному секторі економіки України шляхом виокремлення етапів розвитку інституціонального середовища: перший етап – формування ринкового інституціонального середовища в аграрному секторі економіки (1990–1999 рр.); другий – становлення нових форм інституціонального середовища в аграрному секторі економіки (2000–2007 рр.); третій – створення умов довгострокового розвитку інституціонального середовища в аграрному секторі економіки (2008–2015 рр.); четвертий (2016 р. – т. ч.) – інтеграція інституціонального середовища в аграрному секторі економіки в міжнародний простір. Визначено проблемні питання, що зумовлюють недосконалості створення сприятливих інституціональних умов для ефективного аграрного господарювання і перешкоджають подальшій трансформації інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України: недостатнє приділення уваги розвитку інституту відносин власності стосовно ефективного поєднання її різноманітних форм у сільському господарстві; необхідність зміни інститутів рентних та орендних відносин; недовершеність функціонування інститутів ринку ресурсів для села (землі, капіталу, праці); важливість розвитку інституту підприємництва тощо.

3. Охарактеризовано сучасний стан функціонування механізмів державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України. Удосконалено класифікацію нормативно-правових актів шляхом їхнього групування за ознакою законодавчої регульованості функціонування ринкових інститутів (ціноутворення, власності, виробництва, землекористування, інвестування, інновацій, інфраструктури та сталого розвитку сільських територій), що дозволило впорядкувати чинне законодавство та виявити його недосконалості: фрагментарне відображення засад функціонування складових інституціонального середовища в аграрному секторі економіки; необхідність модернізації та оновлення низки документів; відсутність спеціального нормативно-правового акта з питань реалізації пріоритетних напрямів державної політики в цій сфері тощо. Встановлено, що функціонування механізмів державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки має низку недоліків (що існують традиційно, виникли у процесі інституціональних перетворень, викликані несприятливими макроекономічними умовами та зумовлені регіональними особливостями), успішне усунення яких має сприяти підвищенню ефективності цих механізмів.

4. Обґрунтовано теоретичні положення, що розкривають особливості формування комплексного механізму державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки. Аргументовано необхідність його

формування як сукупності інтегрованих елементів (правового, економічного, адміністративного, соціального та інформаційного функціональних механізмів та їхніх складових), що забезпечують довгостроковий розвиток галузі через ефективну взаємодію між учасниками інституціонального середовища. Встановлено, що його функціонування як складової державної аграрної політики сприятиме: розвитку агропідприємництва та підвищенню рівня його рентабельності; відкритому доступу та залученню бізнесу до розвитку аграрної освіти і науки; зниженню рівня безробіття, підвищенню рівня життя та доступу сільського населення до отримання соціальних послуг; екологізації агровиробництва. Доведено, що дієвий комплексний механізм державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки є каталізатором утворення партнерських структур з метою всебічної реалізації інтересів усіх учасників інституціонального середовища в аграрному секторі економіки, що сприятиме розвитку сільських територіальних громад, вирішенню питань економічного, соціального та екологічного розвитку.

5. Сформовано практичні рекомендації з інституціонального забезпечення відтворювального потенціалу аграрного сектора економіки України. Визначено структурні рівні інституціонального середовища в аграрному секторі економіки (галузевого, територіального, технологічного, інфраструктурного та демографічного), що дозволяють ідентифікувати ступінь і стійкість системоутворювальних зв'язків між учасниками інституціонального середовища. Ідентифіковано, що підвищення якості інституціонального забезпечення розвитку відтворювального потенціалу аграрного сектора через господарську інтеграцію економічних агентів викличе синергетичний ефект від їхньої співпраці; удосконалення взаємодії між великими та дрібними виробниками аграрної продукції, захищеність інтересів останніх сприятимуть розвитку вітчизняного конкурентного середовища та підвищать їхню мотивацію до здійснення економічної діяльності; повніше використання потенціалу сільськогосподарського корпоративного сектора господарювання сприятиме розбудові галузевої інфраструктури; покращання державного впливу на механізми управління трансакційними витратами як на мікро-, так і на макrorівні сприятиме зменшенню тіньового аграрного сектора, формуванню комплексного бачення взаємодії органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в напрямі розвитку місцевого інституціонального середовища, що впливає на продуктивність аграрного сектора в цілому тощо.

6. Розроблено концептуальні положення стратегії розвитку інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України, що включає бачення майбутнього, місію, стратегічну мету, систему стратегічних напрямів та операційних цілей їхнього досягнення, види забезпечення (науково-методичне, нормативно-правове, організаційно-економічне, технологічно-інформаційне, кадрове), етапи реалізації (інноваційно-інфраструктурний, інтегративний, трансформаційний) та детермінанти подальших інституціональних перетворень для забезпечення відтворювального потенціалу галузі як результату ефективних дій

органів публічної влади. Доведено, що реалізація запропонованих стратегічних орієнтирів сприятиме сталому розвитку галузі на інноваційних засадах, забезпеченню синергетичного ефекту від взаємодії всіх учасників інституціонального середовища, сприятиме відновленню екосередовища, забезпечить конкурентоспроможність вітчизняної агропродукції. Ідентифіковано, що вищезазначені теоретичні рекомендації можуть стати основою для узгодження дій центральної та місцевої публічної влади в розбудові системи коротко-, середньо- та довгострокових цілей розвитку інституціонального середовища в аграрному секторі економіки, гармонізації стратегічних цілей розвитку країни та пріоритетів регіонального розвитку з урахуванням внутрішніх і зовнішніх факторів впливу задля реалізації відтворювального потенціалу галузі.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях:

1. Заскалкіна О. М. Сутність механізмів державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. ОРІДУ / голов. ред. М. М. Іжа. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2015. – Вип. 4 (64). – С. 72–76.
 2. Заскалкіна О. М. Державне регулювання інституціональних перетворень в аграрному секторі економіки України // Теорія та практика державного управління: зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2016. – Вип. 1 (52). – С. 147–154.
 3. Заскалкіна О. М. Економічна диференціація як складова державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України // Ефективність державного управління. – 2016. – Вип. 3. – С. 281–289.
 4. Заскалкіна О. М. Концептуалізація розвитку інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України // Теорія та практика державного управління: зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2016. – Вип. 4 (55). – С. 86–93
 5. Заскалкіна О. М. Формування комплексного механізму державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України // Держава та регіони: зб. наук. пр. – Запоріжжя: Вид-во КПУ, 2017. – № 1. – (Серія «Державне управління»).
 6. Заскалкіна О. М., Латинін М. А. Оцінювання механізмів державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України // Публічне адміністрування: теорія та практика: електрон. зб. наук. пр. / редкол.: С. М. Сergyogin (голов. ред.) та ін. – Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ, 2016. – Вип. 2 (16). – URL: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2016-02\(16\)/14.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2016-02(16)/14.pdf).
- Особистий внесок: здійснено оцінювання механізмів державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України.*

Статті у закордонних виданнях:

7. Заскалкіна О. М., Латинін М. А. Перспективи розвитку механізмів державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі

економіки України // Інтернаука: міжнар. наук. журн. – 2017. – № 10. – С. 14–22.

Особистий внесок: обґрунтовано перспективи розвитку механізмів державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України.

Матеріали наукових конференцій:

8. Заскалкіна О. М. Розвиток державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України // Молода наука України. Перспективи та пріоритети розвитку: матеріали XVI Всеукр. з міжнар. участю наук.-практ. заоч. конф. (м. Київ, 26–27 груд. 2014 р.) / ГО «Ін-т освітньої та молодіж. політики»; ННЦ прикладної інформатики НАН України. – К. : ІОМП, 2014. – С. 119–121.

9. Заскалкіна О. М. Державна політика розвитку інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України // Публічне управління: стратегія реформ 2020: зб. тез XV Міжнар. наук. конгресу, 23 квіт. 2015 р. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2015. – С. 247–249.

10. Заскалкіна О. М. Інституціональне середовище в аграрному секторі економіки як об'єкт державного регулювання // Державна економічна політика регіонального розвитку: зб. тез наук.-практ. конф. – URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/conf/2015-3/doc/2/21.pdf>.

11. Заскалкіна О. М. Європейський досвід державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки // Літня школа молодих учених у галузі науки «Публічне управління»: зб. тез (м. Одеса, 22–28 черв. 2015 р.) / за ред. проф. Ю. О. Куца. – Х. : ХарПІ НАДУ, 2015. – С. 79–85.

12. Заскалкіна О. М. Державне регулювання аграрного сектора економіки за кордоном: інституціональний підхід // Формування ефективних механізмів державного управління та менеджменту в умовах сучасної економіки: теорія і практика: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. 20 листоп. 2015 р. / за ред. В. М. Огаренка, А. О. Монаєнка та ін. – Запоріжжя: КПУ, 2015. – С. 96–98.

13. Заскалкіна О. М. Євроінтеграційні особливості державної політики розвитку інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України // Публічне управління XXI ст.: форсайтинг успіху: зб. тез XVI Міжнар. наук. конгресу, 21 квіт. 2016 р. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2016. – С. 380–383.

14. Заскалкіна О. М. Трансакційні витрати як об'єкт державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України // Актуальні проблеми розвитку управлінських систем: досвід, тенденції, перспективи: зб. тез наук.-практ. конф., 30 берез. 2016 р. – URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/conf/2016-2/doc/2/05.pdf>.

15. Заскалкіна О. М. Особливості державного впливу на розвиток інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України // Становлення публічного адміністрування в Україні: матеріали VII Всеукр. міжвуз. конф. студентів та молодих учених / за заг. ред. С. О. Шевченка. – Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ, 2016. – С. 99–101.

16. Заскалкіна О. М. Інструменти механізмів державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України // Літня школа молодих учених у галузі науки «Публічне управління та адміністрування»: зб. тез (м. Одеса, 20–26 черв. 2016 р.) / за ред. проф. Ю. О. Куца. – Х. : ХарПІ НАДУ, 2016. – С. 41–45.

17. Заскалкіна О. М., Латинін М. А. Актуальні питання державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України // Публічне управління у забезпеченні сталого розвитку країни: зб. тез наук.-практ. конф. за міжнар. участю (в межах Третьої щоріч. наук.-освіт. виставки "Публічне управління XXI", приуроченої до Всесвіт. дня науки) 24 листоп. 2016 р.). – Х. : ХарПІ НАДУ, 2016. – URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/conf/2016-5/doc/3/08.pdf>.

Особистий внесок: виокремлено актуальні питання державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України.

АНОТАЦІЯ

Заскалкіна О. М. Механізми державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління. – Харківський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, Харків, 2018.

У дисертації систематизовано теоретичні підходи до визначення сутнісних характеристик інституціонального середовища в аграрному секторі економіки як об'єкта державного впливу; узагальнено теоретичні основи функціонування механізмів державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки; узагальнено концептуальні підходи до державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки за кордоном. Здійснено аналіз інституціональних перетворень в аграрному секторі економіки України, виявлено особливості економічної диференціації як основи інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України; зроблено оцінювання механізмів державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки України. Обґрунтовано стратегічні орієнтири розвитку інституціонального середовища в аграрному секторі економіки; удосконалено теоретичне обґрунтування інституціонального забезпечення розвитку відтворювального потенціалу аграрного сектора економіки, а також формування комплексного механізму державного регулювання інституціонального середовища в аграрному секторі економіки.

Ключові слова: інституціональне середовище, інституціональне забезпечення, аграрний сектор економіки, механізми державного регулювання, комплексний механізм.

АННОТАЦИЯ

Заскалкина О. М. Механизмы государственного регулирования институциональной среды в аграрном секторе экономики Украины. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата наук государственного управления по специальности 25.00.02 – механизмы государственного управления. – Харьковский региональный институт государственного управления Национальной академии государственного управления при Президенте Украины, Харьков, 2018.

Диссертация посвящена обоснованию теоретических положений и разработке практических рекомендаций по совершенствованию механизмов государственного регулирования институциональной среды в аграрном секторе экономики Украины.

В диссертации систематизированы теоретические подходы к определению сущностных характеристик институциональной среды в аграрном секторе экономики как объекта государственного воздействия; обобщены теоретические основы функционирования механизмов государственного регулирования институциональной среды в аграрном секторе экономики; обобщены концептуальные подходы к государственному регулированию институциональной среды в аграрном секторе экономики за рубежом. Осуществлен анализ институциональных преобразований в аграрном секторе экономики Украины, выявлены особенности экономической дифференциации как основы институциональной среды в аграрном секторе экономики Украины; проведена оценка механизмов государственного регулирования институциональной среды в аграрном секторе экономики Украины.

Предложены и обоснованы концептуальные положения стратегии развития институциональной среды в аграрном секторе экономики Украины, включающие видение будущего, миссию, стратегические цели, систему стратегических направлений и операционных целей их достижения, виды обеспечения (научно-методическое, нормативно-правовое, организационно-экономическое, технологически-информационное, кадровое), этапы реализации (инновационно-инфраструктурный, интеграционный, трансформационный) и детерминанты дальнейших институциональных преобразований для обеспечения воспроизводственного потенциала отрасли как результата эффективных действий органов публичной власти.

Усовершенствована классификация нормативно-правовых актов путем их группировки по признаку законодательной регулируемости функционирования рыночных институтов (ценообразования, собственности, производства, землепользования, инвестирования, инноваций, инфраструктуры и устойчивого развития сельских территорий), что позволило упорядочить действующее законодательство и выявить его несовершенства: фрагментарное отражение принципов функционирования составляющих институциональной среды в аграрном секторе экономики; необходимость модернизации и обновления ряда документов;

отсутствие специального нормативно-правового акта по вопросам реализации приоритетных направлений государственной политики в данной сфере и т.д.

Усовершенствованы теоретические положения, раскрывающие особенности формирования комплексного механизма государственного регулирования институциональной среды в аграрном секторе экономики как совокупности интегрированных элементов (правового, экономического, административного, социального и информационного функциональных механизмов и их составляющих), обеспечивающих долгосрочное развитие отрасли через реализацию интересов всех заинтересованных сторон и эффективное взаимодействие между участниками институциональной среды.

Ключевые слова: институциональная среда, институциональное обеспечение, аграрный сектор экономики, механизмы государственного регулирования, комплексный механизм.

ABSTRACT

Zaskalkina A. Mechanisms of regulation of the institutional environment in the agricultural sector of Ukraine. – Manuscript.

Thesis for a candidate degree in Public Administration by specialty 25.00.02 - mechanisms of public administration. – Kharkiv Regional Institute of Public Administration of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, Kharkiv, 2017.

The thesis is devoted to a substantiation of theoretical positions and the development of practical recommendations to improve the mechanisms of state regulation of the institutional environment in agrarian sector of Ukraine.

The author has theoretical approaches to defining the essential characteristics of the institutional environment in the agricultural sector as an object of state influence; summarizes the theoretical basis of the functioning mechanisms of state regulation of the institutional environment in the agricultural sector; generalized conceptual approaches to the state regulation of the institutional environment in the agricultural sector abroad. The analysis of institutional reforms in the agricultural sector of Ukraine, peculiarities of economic differentiation as the basis of the institutional environment in the agricultural sector of Ukraine; evaluated the mechanisms of state regulation of the institutional environment in the agrarian sector of Ukraine. Grounded strategic orientations of the institutional environment in the agricultural sector; the theoretical justification institutional support of the reproductive potential of the agricultural sector and the formation of the complex mechanism of state regulation of the institutional environment in the agricultural sector.

Key words: institutional environment, institutional support, agrarian sector, state regulation mechanisms, complex mechanism.

Відповідальний за випуск *Латинін Микола Анатолійович*

Підписано до друку 30.11.2017. Формат 60x90 ¹/₁₆. Папір офсетний.
Друк офсетний. Обл.-вид. арк. 0,9. Наклад 100 прим. Зам. № 32/65.

Віддруковано з оригінал-макета в ПрАТ «Харківський центр науково-
технічної та економічної інформації»

Свідоцтво про державну реєстрацію А01 № 429497 від 20.04.2011.
61010, м. Харків, просп. Гагаріна, 4, тел. (057) 732-65-22